Ч. 282. Чернівцї, вівторок дня 24. грудня 1896 (5. січня 1897) року. Рочник XII.

Часопись для руских родин. Виходить щодня кромі днїв по недїлях і сьвятах.

БУКОВИНА

Редакция і адмінїстрация в Чернівцях ул. Петровича ч. 2.

Передплата 10 зр.

Наша мета.

„Нация є культурно-історичне поняте; вона є добутком історії і спільного державного, отже тим самим і культурного розвитку. Єї социяльна будова є складна, бо-ж і вона сама виросла понайбільше з найріжнїйших племінних і социяльних складових частин. А що вона конечно витворює ся з держави (добутком котрої вона є), то має також і таку социяльну будову, яку витворює держава і яка є підвалиною держави, т. зн. в околицях придатних для рільництва клясу хлїборобів, середну клясу купцїв і промисловцїв, що жиє по містах, і пануючу клясу шляхти, що в єї руках земля. Із державної роботи, яку тоті социяльні чинники сповняли у спілцї сотками лїт, виросла єї культура, єї право, єї письменна мова. Спільною працею вона і по упадку своєї держави остає могуча в полїтичній боротьбі з племенами і нациями нової держави, з котрою злила ся. Таких наций, що мають всї тоті національні прикмети народности, маєм в Австро-Угорщинї пять, а то: нїмецку, мадярску, польску, ческу і сербо-хорватску.“

„Племя відріжняє ся від нациї більшою первістностю і простотою своєї социяльної будови, недостатком значнїйшої історичної минувшости і культурного розвитку; воно також і числом меньше від нациї. До племен належать в Австро-Угорщинї: Русини так в Галичинї як і на Угорщинї; Словаки і Волохи на Угорщинї; Словінцї в нїмецких альпейских краях; Лядинцї і Фріявлцї. Всї тоті племена етнїчно досить однородні; вони складають ся понайбільше з одної народної кляси, що одним займає ся і то понайбільше хлїборобством або малим промислом; не мають шляхти і лиш зародки міщаньства. Недостаток тих двох социяльних кляс чинить, що вони до полїтичної боротьби меньше спосібні, а лиш в части зрівноважує ся сей недостаток тим, що своє рідне, із племени доповняюче ся, духовеньство веде провід племени. Спільною прикметою племени є однакові звичаї, понайбільше також одна віра і одна мова. Мова, розуміє ся, є лиш мовою людовою а не письменною і розпадає ся на богато місцевих нарічий, бо задля недостатку лїтератури не могла повстати одностайна мова письменна.“

Так учить Нїмець проф. Ґумпльович в своїм учебнику „Австрийске право державне.“

„Як то? То ми не нация? Не нация а племя? — Яка-ж негарна тота нїмецка наука!“ — подумає собі не один руский патріот. Не гарна, правда, але розгляньмо єї близше.

Ґумпльович каже, що пр. Волохи на Угорщинї не є нациєю, але з єго науки виходить ясно, що Волохи в Румунії є нациєю, вони-ж становлять державу; ба, з єго науки виходить і таке, що і Нїмцї на Угорщинї не є нациєю а племенем. Чи така наука справедлива.? — Нї, се самовільне твердженє. Коли є на сьвітї десь якась волоска, чи нїмецка нация, то годї казати, що якась частина тої нациї, відділена, лиш граничними стовпами від тої нациї, не належить до нациї.

Возьмім тепер иньший приклад. Після науки Ґумпльовича виходило-б, що пр. Болгари вчера були ще племям, а нинї є вже нациєю, бо мають свого князя, свою державу. Ми думаєм, що так за одну ніч не повстає із племени нация.

А що Ґумпльович вимагає від нациї складної будови суспільности, вимагає, щоб серед нациї були кляси: хлїборобска, міщаньска і шляхоцка, то се також одностороннє жаданє взяте з нїмецкого взірця, бо ми бачимо, що у деяких наций як от пр. у Сербів такої складної будови нема; се може бути зрештою лише доказом більшого або меньшого суспільного розвитку нациї, а нїяк мірилом того, чи якийсь нарід є ще племям, чи вже нациєю.

Що-ж дотичить Русинів, то професора права державного на унїверситетї в Ґрацу, п. Ґумпльовича, повинно було-б, коли він списував тоту свою науку, хоть отсе спаматати, що край, який Русини замешкують, називає ся прецїнь Галичина і Володимирія і є королївством; що королївство Галичина і Володимирия не є витвором анї польскої анї якоїсь иньшої нациї і історії, лиш добутком рускої нациї і рускої історії; що Австрия, займаючи тоті краї по давній Польщі, заняла їх на підставі претенсий угорскої корони до корони руского короля Данила Галицкого, і таким чином Австрия сама навязала аж до 13-го віку рускої історії; що отже у

Професор.

Нарис

Вячеслава Будзиновского.

Сидїли при пиві, тай думку думали.

Хтож иньший, як не они оба — два приятелї? Один бородатий, з високим чолом і веселими хоч заспаними очима — се професор, окраса віденьскої медицини. Той другий, звичайний собі адвокат. Були такі приятелї, які у нас давно вже перевели ся. Нинї можна таких подибати ще лиш у старих книжках, у мітольоґії. Чи бачив хто коли, щоб один з них показав ся на сьвіт божий без товариства другого?! Они розлучали ся лише тодї, коли йшли до своїх фахових занять.

Вже в тім, що оба уважали за відповідне о одній і тій самій порі появити ся на тій долинї слїз і горя, що однаковим плачем привитали сьвіт, зазначили они недвозначно свою прихильність до себе. Пусте, що не одна грудь їх кормила, бо за те дошкулювала їм одна і та сама, для обох однаково тверда лавка шкільна; они рівно ненавидїли однаково скучну для себе науку і однаково „несправедливих“ учителїв, і в часах студентских любили одну і ту саму дївчину, однаково нещасливо. Словом, хоч тїла їх заховали кожде для себе свою індівідуальність, душі їх зіллями ся в одно. І тепер ще, хоч по дорозї житя погубили безповоротно лїта молодости, хоч зуб часу вигриз уже на голові професора малу лисину, а адвоката присилував глядїти ратунку в чорних мастях, приязнь їх не остигла, все була молода. Спільне було і їх мешканє. Рівно ненавидїли ті бездушні чотири стїни свого житла. В одній гостинници харчували ся, один дах одної „кнайпи“ хоронив голови їх від промінів місяця, при однім столї спивали одно пиво. Спільні були їх утїхи, а спільних журб жадних не мали.

Подивляли їх люди і ставили за примір. Тілько старі панни говорили, що се хоробллива пересада. Приязнь та неподобала ся їм, бо їй именно приписували вину, що жаден з тих приятелїв і не думав женити ся. Они-б може зарисикували таку карколомну штуку, але тодї лиш, коли-б до всїх своїх теперішних спільностий, могли побрати ся з спільною жінкою. Але се, звістно, між порядними людьми річ немислима. Через те й они пропащі, на віки пропащі... Так думали старі панни. А они? Сидїли при монахійскім пиві тай таку думку мали, що кавалерске житє у веселім Віднї, — одним словом — гарнє, і не варто женити ся...

Минали днї і лїта минали. І знов зійшли ся приятелї при куфлику монахійского.

— Знаєш, брате, смерть за плечима, а як не смерть, то старість на карку — зачав адвокат. — Піддоптали ся ми вже. Хтож буде розгрівати старі наші кости? Вже і жолудок щось менї не служить... Кажуть, що найлїпший лїк на жолудковий катар — то... то жінка. Ти медик, то знаєш се найлїпше.

— Справдї, жінка — сказав понуро професор. — На жолудковий катар фармакольоґія лїку не має. Але я дякую за таку гірку піґулку — бррр!

Мимо поверховного цинїзму, розмова та зробила на професорі не-аби-яке вражінє. Від довшого часу і єго гриз той самий червак. Став меньше говорити, а більше думав.

Сидїли при пиві і думку думали. Адвокат силував ся вести розмову, але она все уривала ся. Професор збував єго короткими, неозначеними звуками і мовчав.

— О чім ти так думаєш до біса?

— Я думаю... думаю просити тебе за дружбу.

— Ти — мене? Жартуй здоров! Ти жениш ся?

— Женю ся, завтра моє весїле...

Адвокат задеревів. Вже й пиво не смакувало єму. Просидїли ще годину мовчки і пішли спати.

* * *

Молода жила у Фльорісдорфі під Віднем. Молодий і єго дружба надїхали саме в тій хвилї, коли весїльна дружина готова була рушити до церкви.

Для адвоката нова і немила несподїванка. Жінка єго приятеля, то єго давнїйша любка. У Віднї познакомили ся, любили ся щиро, як Бог приказав — якийсь час. Вкінци, як і се часто буває, навкучили ся собі і розійшли ся. По пятьох лїтах розлуки отсе зійшли ся. Розсїяність адвоката пояснив собі професор на свій лад. Думав, що приятеля бентежить ще єго поступок, що той ще не може найти ся в нових обстави-

руской нациї є дуже звачна історична минувшість, є своє королївство, яко добуток істориї і державного єї житя; що коли так, то і після дефініциї самого Гумпльовича про істоту нациї Русини є нация!

І суспільна будова нациї руской була колись складна. Була колись і своя руска шляхта, що єї могучости ледви чи дорівнювала хотьби і нїмецка шляхта. Хто годен був свого часу змірити ся з таким Острожским? Було і своє купецтво. Що в історичній боротьбі з иньшими племенами і нациями Русь богато потерпіла, се правда, але тим чей не перестала вона бути нациєю.

Та отся перепалка з Гумпльовичем мала менї послужити лиш зачіпкою, аби вже раз висказати то, що від якогось часу займає всю мою душу.

Зверх тисяч лїт минуло, як руский нарід став жити історичним житєм, котре полягає в тім, що осібні, социяльно відокремлені, жадними социяльними і культурними интересами і інституциями не звязані з собою племена рускі стали зливати ся при помочи поодиноких інституций социяльних (як церков, суд, военна орґанїзация), що звільна захоплюють усї ті племена, в оден державний орґанїзм; тим чином стало витворювати ся почутє орґанїчної приналежности до себе, а се є якраз завязок держави і нациї (в теперішнім полїтичнім розуміню того слова). В тих давних часах кладе він підвалину до свого культурного розвитку, засновує державу з осередком в Києві, матери руско́ї країни. Цїлими віками відбуває ся там культурна робота, але перетинає ся головно погромом татарским. Тодї переймає Галич і Володимир Волиньский ролю Києва, скупляє около себе всї рускі землї, ба, і сам Київ клонить свою голову перед королем Данилом Галицким. Але і то не довго тревало. В Галичинї вимирає своя руска династия і тота руска земля дїстає ся династиї польскій; Волинь, Поділє, Київщина і другі рускі землї дїстають ся під династию литовску.

Таким чином формально немов перервалось своє державне, а тим самим і культурне житє; Русини, вже яко нация, вступають в новий державний орґанїзм і там з більшим то меньшим успіхом ведуть полїтичну боротьбу з нациями тих нових державних орґанїзмів. Проби або замисли витворити наново свою руску державу, як повстаня князїв литовско-руских, як повстаня козацкі, як замисли Виговского і Мазепи, остали пробами і замислами. Вправдї повстає Гетманьщина, все таки свого рода держава руска, але і вона минула ся, перемінила ся в ґубернїї російского царства.

Коли-ж ми тепер схочем відповісти на питанє: де-ж слїди нашого тисячлїтного житя? де добутки нашої тисячлїтної культурної працї? де твори наші державні? де познаки нашої культурности? де сьвідоцтво того, що ми нация? — то відповідь на се може бути лиш одна: слїди тоті лишили ся дїйсно, коли вже не в чім иньшім — то бодай в іменах: королївство Галичина і Володимирия, а в певнім змислї також і в імени: воєводство Буковина!

Коли зважимо, що Австрия, займаючи Галичину, виказує ся певним правним титулом до сеї руской землї, навязуючи свої претенсиї до тої історичної доби, де Галич обіймав майже всї рускі землї аж по сам Київ, і шануючи колишню осібну історичну і державну індівідуальність нашої країни, дає вираз і признаку сему в імени і ранзї сего краю, прилучуючи єго до країв австрийских яко осібну індівідуальність, яко королївство Галичини і Володимириї; коли зважимо дальше, що Росия займає всї иньші рускі землї по давній Польщі, не маючи до того жадного і найменьшого титулу, і не маючи підстави навязати своїх претенсий хотьби до найменьшого якогось історичного факту, загладжує як найстараннїйше всї слїди їх осібної історичної індівідуальности: то мусимо перед усїм признати, що із всего, що над нашою рускою країною в послїдних віках скоїло ся, найбільше і може навіть одиноко законним є перехід корони руской Данила на голову Габсбурґів. Так, корона Данила, тота корона, около котрої зєдинена була свого часу вся Русь, спочиває тепер законно на голові Габсбурґів!!

Із повної сьвідомости сего факту виплuвають для Русинів а також і для корони дуже важкі консеквенциї...

Лишило ся нам Русинам яко видимий знак нашого довговікового історичного і культурного житя своє королївство. Та чи оно тепер вповні своє, руске?... Треба отже зробити єго своїм... руским...., так щоб і всї рускі землї, що колись за Данила узнавали єго зверхність, і тепер видїли і знали, що є руске королївство!...

Сего можна доконати лише невсипущою культурною працею! Цїла наша праця повинна бути звернена в той бік, щоб наповнити змістом дорогий і можна-б сказати одинокий останок нашої бувальщини, який містить ся в слові „королївство Галичина і Володимирия“!

І в імени: воєводство Буковина маєм ми в певнім змислї слїди нашого руского історичного і культурного значіня. Само імя нашого краю є руске! Власть галицкого короля Данила сягала на полудне

нах. Жінка професора, давна любка адвоката, удавала, що не пізнає колишнього свого милого.

Вернули до Відня — всї троє. Адвокат був приятелем дому професора. Щоби професор не думав, що через жінку втратив приятеля, витолкувала она єму, що адвокат повинен у них харчувати ся. На тім і стало. Она не думала також нищити їх привичок з кавалерских часів. Не противила ся, коли они без неї або й з нею пішли собі по обідї на свою чорну, а по вечери на свій „кріґель“ монахійского. І було як бувало — з тою лиш маленькою ріжницею, що тепер лучило їх одно спільне звено більше, як колись.

— Дивіть, — казали одні — навіть жінка не розлучила їх. — Другі знов траґічно кивали головами і говорили, що професор „дурень“.

* *

Минув рік. Щасливо і в найлїпшій згодї так з жінкою, як і з приятелем.

— Бачу, що жінка, то не така страшна річ, як ми то давнїйше думали — говорить нераз професор до свого приятеля. — З щирого серця раджу тобі, щоби і ти пішов за моїм приміром.

— Менї і так добре — відповідав той. — А впрочім мав би я так оженити ся як ти... і вкусив ся в язик.

Професор не мав права силувати приятеля, але дуже радо був би висватав єго. Тодї може не так часто забігав би до него в пору, коли повинен був знати, що єго самого нема дома. Оно — правда — нїчо страшного, коли приятель відвідує єго жінку, але до домашного супокою се не дуже причиняє ся. Все має свої границї, як призна, так і професорска впрозумілість. Не мав відваги показати приятелеви своє невдоволенє, тілько жінцї порадив, щоби звертала більше уваги на такт і людскі язики.

— Не роби ся сьмішним — казала єму жінка і гладила єго по бородї: — Ти сам знаєш, що підозріня твої безосновні. З твоїх уваг бачу, що твоя любов до мене зачинає стигнути, що ти мене починаєш переслїдувати і удаєш заздрісного лише длятого, щоби менї дошкулити.

Перепросили ся поцїлунком. Хоч настала вже година єго викладу, він лишив ся. За хвилю надійшов адвокат. Жінка заявила, що має міґрену і замкнула ся в своїм будоарі. З того часу занедбував професор дуже часто свої урядові години. Казав, що має хрипку і не може викладати. Виручував ся асистентом. За єго приміром зачала занемагати і жінка. Все о тій порі, коли професор повинен був вийти, але задля хрипки лишив ся дома, жінка дїставала міґрену. Тодї також все так складало ся, що приходив до него єго приятель просити о яку рецепту на жолудковий катар. Словом в хатї був шпиталь, а все длятого, що професор виручував ся асистентом, а приятель не думав женити ся...

Раз, по веселім бенкетї в кружку товаришів, дїстав професор правдиву хрипку, що в популярній медицинї називає ся Katzenjammer. Рано не встав навіть як звичайно, о осьмій — перележав до десятої. Випив в ліжку каву, натягнув шляфрок і сїв за книжку.

— На виклад нинї не йдеш?

— Любонько, нинї субота. Ти забула, що в суботу викладів я не маю. Впрочім голова мене болить.

— Так пішов би пройти ся, провітрити голову.

— Нї, лїпше таки сидїти дома. Хиба ти схочеш зі мною перейти ся?

Жінка замовкла. Професор підійшов до шафки і став лагодити порошки.

— Не бій ся, жінко. Порошки вже готові. Зажий відразу, то може й не прийде до атаку міґрени.

— Що се значить! Того менї вже за богато! Ти мене переслїдуєш, ти мене мучиш! Видїв хто — дїстати такого тирана! Лїпше було втопити ся, як собі сьвіт вязати з таким недовірчивим деспотом. — Отрую ся або що...

Кинула ся на софу і — спазми готові. Професор сїв у фотель і спокійно читав.

— Дзирр! — озвав ся дзвінок. — Дзирр, дзирр!

— Руш ся! Вже є лїк на твою міґрену.

Коли жінка не рухала ся, професор встав сам і відчинив двері.

— Ти по рецепту прийшов, на жолудок?— привитав професор адвоката. — Прошу, прошу! Куруйте ся обоє! — і став збирати ся до відходу.

Приятель замняв ся. Зміркував, о що ходить. Уважав за відповідне не скористати з сердечних запросин професора і вийшов разом з ним.

— Мушу вислати жінку на якийсь час до купелїв. Якась гістерия чепила ся єї, якісь уроєні хороби. Ти не запримітив сего?

— І я запримічую від якогось часу ненормальність в єї поведеню. Може так найлїпше буде, як ти кажеш.

* *

В понедїлок раненько попращав ся професор з своєю подругою. Виправляв єї на курацию до Абациї. Вдоволений, що на якийсь час збув ся клопоту, біг до приятеля, щоби похвалити ся своїм соломяним вдівством. Коли увійшов до канцеляриї, була як раз девята. В першій комнатї сидїли вже два писарчуки. Зайшов у канцелярию самого адвоката і задзвонив на слугу.

— Пан ще спить?

— Нї. Вийшов уже.

— Вийшов?! А то куди так рано?

— Не знаю. О осьмій приніс експрес якийсь лист. Пан прочитав, зібрав ся зараз і поїхав кудись фіакром.

Професор сїв при столї, і став переглядати фотоґрафиї. Між иньшими найшов кілька при-

далеко поза Буковину. Відтак запанувала у нас вправдї волоска династия, але се не змінило характеру краю, як от пр. се не має жадного впливу, що на княжім престолї в Болгариї сидить Кобурґ, або що королем Румуниї став Нїмець Кароль. Династия волоска зрущила ся, т. зн. приноровила ся до культурних потреб автохтонного населеня, на дворі господарскім воєводи нашого Стефана Великого і Александра Доброго в Сучаві жила мова руска, в церквах гомонїло богослужене славяньске, урядовою мовою була мова руска, тота сама, що і в иньших руских землях. Так було аж до половини 17-го віку, т. зн. до того часу, коли перенесено столицю нашого господарства до Яс. При кінци 18-го віку приходить Буковина під Австрию і знов Австрия, шануючи індівідуальність историчну, надїлює наш край іменем воєводства. Русини цїлими віками вкладали в сей край свою культурну працю, а тепер, коли наш край опинив ся під Габсбурґами, що на їх голові спочиває корона Данила, повинні всїх сил докладати, щоб і тоту осібну историчну індівідуальність, витворену своєю віковою працею, зберегти і розвивати на славу руского імени.

Споглядають другі нациї гордо на твори своєї культурної працї, піднесїм і ми Русини голову до гори, думні на наше королївство Галичини і Володимириї, думні на наше воєводство Буковину! Покажім, що ми заслугуєм на назву „старої культурної нациї,“ яку признав нам покійний цїсаревич наш Рудольф!

Др. Ст. Смаль-Стоцкий.

Буковиньскі суперечки.

(Дещо з сучасного житя і з бувальщини).

Хто читає пильно волоскі ґазети, що виходять в Чернівцях, а хоче спокійно і без пристрасти судити їх вартість, той мусить признати, що они що найменьше в осудї руско-волоских відносин крайно односторонні судиї і покладати ся на те, що они боронять правди, майже нїколи не можна. Забуваючи на ту темну масу своїх же власних земляків зпід сїльскої стріхи, котрі даремно ждуть на осьвіту, волоскі полїтики всїх сил докладають, аби збільшати свою інтелїґенцию перевертнями зпоміж Русинів, яничарами. І сеї правди нїхто не зібє, що в Австриї, кромі хиба Мадярів, жаден нарід, пропорціонально взявши, не має стілько людий між своєю інтелїґенциєю, перетягнених від других народів, як Волохи; як і се правда, що нїхто так мало не дбає о осьвіту своїх селян, як знову ті самі Волохи. Богатим боярам, провідникам Волохів, стидно знизити ся до свого темного і бідного мужика; їм милїйше „високою полїтикою“ ловити руских горобцїв.

Ми призбирали вже собі споро материялу на доказ, з якого роду рекрутує ся волоска інтелїґенция, і викажемо сего року Волохам іменами, що у них почавши від бояр і достойників церковних аж до писарів громадских що другий-третїй чоловік то бувший Русин, син або внук Русина, що Волохи жиють Русинами. Кождий Буковинець відразу вичислить вам десятки знаних людий, бувших Русинів, а тепер Волохів. Нїхто так сильно, як іменно ми, Русини, скріпили своїми людьми, в котрих руска кров пливе, волоску інтелїґенцию!... І за те дожили ми тепер сумних часів, що нам ті самі бувші Русини дорікають русченем і переслїдуванем Волохів і воюють з нами найнегіднїйшими підозріняними. „Геть з Русинами до Галичини!“ — отсе найважнїйше і найголоснїйше бажанє наших сусїдів-Волохів, котрі стілько мають Русинам завдячити!... Се вічно читаємо в їх ґазетах, сего одного побажала собі Bukowinaer Post і в сьвяточнім нумері на Різдво. Всї иньші волоскі бажаня перед сим одним уступають...

Прочитайте собі, Русини, і подивляйте давно за поріг викинені мудроцї Buk. Post про „винайдене“ Русинів, та розберіть християньске почуте сеї ґазети, котра вічно любить в потребі прибирати ся в чернечу рясу, а ту на Різдво бажає собі не чого иньшого а просто заглади Русинів, смерти нашої.

„І так —каже Bukowinaer Post — як колись ґраф Стадіон винайшов Русинів в Галичинї, так (бувші президенти Буковини) Піно і Паче відкрили на Буковинї т. зв. Русинів-народовцїв, але не задля них самих, лише щоби ними рівноважити Волохів і скріпити своє становище в краю. Приклад Стадїона придав ся тут; і він хотїв при помочи Русинів, котрих — як думав — привязав до себе раз на завсїгди, держати Поляків в карбах. Піно і Паче вступили на ту саму дорогу на Буковинї — не против Поляків, лише против Волохів. Мали намір зовсїм ізолювати Волохів і позбавити їх впливу на розвій краю. Але робили рахунок без господаря! Тих людий, яких они найшли в краю для своїх цїлий, було мало — а до того й не богато були вартні. Маса руского народу не симпатизувала з намірами накинених їй провідників. Тіж провідники, заслїплені очивидною ласкою правительства, сягнули геть поза мету, до якої позволили їм змагати. Згордїли і бажаючи набрати значіня, якого не могли осягнути на природній дорозї, поза плечима правительства кинули незгоду між краєве населене, доси спокійне і миролюбиве. Притім не щадили і рідної крови. Они рівно ненавидять і всїх тих Русинів, що не хочуть присягти на їх хоругов, як і Волохів, до нищеня котрих они вважають себе покликаними. А як ту ненависть ширять! Читайте лиш їх ґазету *Буковину*. Она все без вимки висьміває, що не має новоерскої цїхи.“ Ті арґументи Buk. Post, переняті живцем від москвофілів, кінчить она горячою молитвою під сьвятий вечір: „І коли — каже — мати Австрия любить свою дитину, Буковину, а хоче їй з Різдвом зробити яке добре дїло, то нехай прожене Русинів-народовцїв з нашого краю, геть-геть поза границю, куди їх душа тягне. До того она має потрібну силу. Тодї настануть в краю мир і згода, яких доконче потрібно до его розвою.“

Кілько у тім короткім уступі слїпої ненависти до нас, яке фальшованє істориї і заразом якй негідний дозрілого чоловіка тон! Хиба сьміє Австрия перекидати собі народами до вподоби ?!..

мірників фотоґрафій своєї жінки. Також із молодших, дївочих лїт. Такі навіть, яких він сам не бачив.

— Ага! Значить, він знав еї скорше як я. Гарна історія!

На бюрку лежала карта заадресована до концинієнта: „В полудне виїзджаю на кілька днїв до Баден. Бути може, що перед полуднем до канцеляриї цїлком не вступлю. Підїть на термін Гекермана. О моїм виїздї не говоріть нїкому, головнож професорови!“ — Послїдні слова були грубо підчеркнені.

„В тім є звязь, — думав професор — лиш одно неясне. Она їде до Абациї, а він до Баден... Але хтось з них міг сказати неправду. Чи жінка сама поїхала, чи поїде з ним?“ — Над сим питанєм професор найбільше задумав ся. Рішив, що найлїпше буде самому поїхати в одно місце і в друге і наочно переконати ся.

Вступив до кавярнї і казав принести собі розклад їзди. Порівнавши час, зміркував, що жінка виїхала з дому о пів години пізнїйше, як відходив той поїзд, котрим она мала їхати. Значить, *сим* поїздом на всякий случай не поїхала. Другий поїзд так до Абациї, як і до Баден відходив в полудне. Підозріне змінилось майже в певність.

„Ідуть обоє в полудне. Можу їх ще наполохати.“

Вступив ще до склепу, поробив якісь замовленя і пішов до патольоґічного інститута, де о дванацятій мав виклад.

— Чудесні препарати маємо нинї! — кликнув ему на зустріч асистент. — Самі рідкости! Гляньте лиш! — Аж поцмокував, показуючи ему на ті скарби, добуті з тїл мерцїв.

Очи професора сьвітили ся. З роскошию зачав перевертати ті препарати. Аж по добрій хвилї опамятав ся, нагадав собі свою траґедию домову.

— Знаєте що? Коли ви призбирали такий чудесний материял, то пояснюйте его самі. Менї виберіть самі серця — і то жіночі!

Асистент відложив два приготовані примірники сердець.

— Більше нема?

— На иньших не найшов я нїчого особлившого, отже й лишив їх у приватнім посїданю мерцїв.

— Давайте їх тут! Позносїть всї, кілько їх є, але скоро!

Асистент з ножем побіг до трупарнї і за хвилю приніс цїлу миску жіночих сердець.

Студенти ждали у лавках.

„Мої панове! — почав професор свій виклад. — Оттут маєте пишну коллекцию сердець, самих жіночих. Ви молоді, тож пояснене слабостий сердець жіночих повинно вас особливо інтересувати. Се, що нинї почуєте, придасть ся не одному з вас і в приватнім житю вашім.

Грімкі оплески авдиториї залунали на слова веселого професора. Він усьміхнув ся, погладив бороду, умачав руки в мийници, вхопив за довгий ніж і говорив дальше:

— Хочу представити вам те серце жіноче таким, яким оно є без всяких поетичних прикрасок і хоробливого ідеалїзму. Покажу вам, що оно не є нїчо більше, як лиш мясо — мясо, і ще раз мясо. І крім мяса иньших ідеалів у него нема.

Сягнув у миску і підніс в гору одно серце.

— Оногди вияснив я вже вам брунатну атрофію серця з анатомічного і фізіольоґічного боку; нинї приходить ся менї пояснити ту деґенерацию з боку фільозофічного. Сей препарат, котрий держу в руцї, є власностию панни, котра попращала ся з сим сьвітом в сорок-шестій веснї житя. Як часто і як всесторонно, до якої маси ріжнородних ідеалів мусїло оно бити, коли таке крихке. Дивіть, як влазить у него палець, коли лиш легонько натисну.

Професор роздусив рукою серце як грудку кулеші, кинув на тацку і подав студентам, щоби близше придивили ся. Виполокав руки в мийници і вхопив за друге. Розтяв ножем на чотири кусні і підніс в гору;

— Як виглядає інсуфіціенция кляп, ви вже нераз бачили. Однак цїкаво би віднайти причини того хоробливого стану. На тім серци, що належало до двацятьлїтної дївчини, аномалїя та викінчена просто з артизмом — як написано у книжцї. Подерті і вишарпані кляпи не замикають нї входу, нї виходу. Кілько то ідеалів мусїло туди влїзти і вилїзти?! — А сей примірник — бачите дїру? Цїлий мій палець влазить. Дїру ту зробила револьверова куля. То серце видобуте з груди дївчини, о котрій писали вчерашні дневники, що застрілила ся з причини нещасливої любови; написано стояло, що „задля браку взаїмности“... Думаєте, що се правда? Чи вірите, що котра дївчина спосібна відобрати собі житє задля браку взаїмности? Нї! сего жадна не робить. Коли самоубійство дївчини стоїть в причиновій звязи з нещасливою любовю, то певно не брак взаїмности був причиною самоубійства, а се, що взаїмність пішла за далеко. Так і тут було...

Дїраве серце, як і попередні, пішло на мисочцї поміж студентів.

— А ся торба! То серце молодої жінки. Кілько оно ідеалів — окрім свого чоловіка — містило нараз, коли таке широке, як старий кальош а розіпхане, як по маневрах комісьний черевик! Саме та ділятация була причиною еї смерти. Правда, до прискореня смерти причинив ся еї чоловік, бо коли ему стало за много того сердечного ідеалїзму жінки, забрав ся до такої курациї, що жінка умерла, а він яко „курпфушер“ пішов під ключ.

Професор глянув на годинник.

— Мої панове! Я маю небеспечно хору

Але тут шкода тратити слова на полеміку, бо кождий буковиньский Русин такі румунїзаторскі арґументи вже давно чув і знає, що про них думати. Ми лиш навели сей уступ на доказ, до якої безграничної слїпоти і морального отупіня доводить румунїзаторів їх загорілість...

* * *

Як сказано, жалї і бажаня румунїзаторскої праси що-до Русинів, не устають нїколи; їх що тижня наново відгрівають і кормлять ними недотепну публику, котра очивидно набирає пересьвідченя, що доброу якість і вартість волоского народу осягне ся не працею над сим народом, а переслїдуванем Русинів. Такі жалї і і нарікaня на Русинів ширить ся не лиш по Буковинї, але й по Румунії, котру взиває ся в потребі на поміч буковиньским Волохам против Русинів.

Коли вже мова про буковиньскі руско-волоскі суперечки, ми би хотїли придивити ся їм близше і розібрати докази pro і contra, щоби подати нашим читателям материял до виробленя собі власного пересьвідченя. — Докази волоскої праси на Буковинї — пусті і безосновні, тон їх штубацкий і сперечати ся з ними нам просто обридло. Впрочім і не потрібно вже — ми всї вартість тих доказів знаємо.

Але ми заховали собі ще з 13-го червня 1896 статю о руско-волоских відносинах, друковану в волоскій Gazet-ї, що виходить в Букурештї. В нїй стрічаємо деякі докази, оперті на историї і житю, в користь Волохів. Мав єї писати Буковинець, обзнакомлений з нашими відносинами, а, як із статї видко, чоловік, котрий старає ся боронити свій нарід арґументами більше поважними. З сеї статї ми найлучше зміркуємо, чому Волохи мають до нас жаль, — тому й подаємо з неї важнїйші уступи в дословнім перекладї. Треба-ж знати, чим воює противник, коли маємо з ним міряти ся. Букурештеньска Gazeta каже:

„Поступ руского елементу на кошт винародовленя Волохів сягає богато столїть в минувшину. Русчене почало ся в Карпатах покутских (се-б то східній частинї Галичини, замешкалій Гуцулами) — і поступає в сїм віку на Буковинї. Всї славні етноґрафи знають сей факт, сю наглу(?) переміну Волохів в Русинів.

Міклосич доказує, що просторонь волоскої мови сягала колись аж по жерела Прута, де що слїд находять ся гори, потоки і села з волоскими назвами (н. пр. Патурнїка, Ратунда, Петросу, Копілаши, Акришори, Спину, Пушкар, Ферескул і иньші, всї в повітах кутскім і косівскім в Галичинї). Подібно каже майор Гіммель і Фікер, бувший шеф статистичного бюра у Віднї. А славний ґеоґраф Елїзе Реклю пише про Буковину:... „Та зміна полїтичної управи має такі наслїдки, що латиньский елемент посуває ся на південь“ — а далї „Волохи, котрі у всїх иньших сторонах посунули ся наперед, мусїли на Буковинї уступити під напором руского населеня.“

Однак хто проїздждає Буковиною, не потребує таких доказів. У сторонах тепер уже зрусчених находимо ще н. пр. в Топорівцях, Горошівцях, Ширівцях, Шубранци, Глиницї і н. кількох старцїв, що вміють ще по волоски. А дальше аж по границю з Галичиною до Хлївища і Орошен треба лиш спитати ся старших мужиків, як говорили їх родичі і прародичі, а відповідять вам, що говорили по волоски! Що більше режеші (ходачкова шляхта) із сих сторін, хоч і не говорять инакше, як по руски, уважають себе Волохами. (Се так само, як Русини латиньского обряду в Галичинї уважають себе Поляками; мішають віру з народностию. — *Ред. „Буковини“*).

Сї факти показують наглядно, що північна часть Буковини була колись волоскою. Тепер сї сторони придушені славізмом, що безперестанно поступає на південь. Се справджений факт, що русчене Волохів походить не від імміґрациї з Галичини, бо галицкі Русини — то греко-католики, а тих доси не призбирало ся богато на Буковинї. (А тутешні волоскі ґазети всю вину русченя Волохів приписують „зайдам“ з Галичини; видко не всї Волохи однаково думають. — *Ред. „Буковини“*).

Як же се пояснити? Мужик-Волох учить ся, стикаючись з Русинами, рускої мови. А Русин із свого боку волоскої мови не вчить ся. Чому-ж се? Єсть се по перше наслїдком рускої аґітациї, котра вміє переконати Волохів, що руска мова є немов то висша і елеґантнїйша мова; відтак є і наслїдком байдужности Волохів, що до нинїшного дня не мають подостатком щирих національних провідників. А третя найважнїйша причина русченя Волохів, то вплив правительства.

Коли-ж мужик навчив ся по руски, то він або щонайменче єго дїти скидають ся вже зовсїм волоскої мови і забувають єї цїлковито. Тут бачимо, що час, коли нарід говорить двома мовами, тревaє лиш дуже коротко. Вкінци бере верх все таки лиш одна мова. Справджує ся се, що каже Е. Реклю: „Коли всї тубольцї говоритимуть на двох мовах, то они вкінци занехають ту мову, що для них меньше користна.“

„По руски говорять всї (?) урядники на Буковинї і иньші чужинцї. Отже мужик, що вміє обі мови, має більшу користь, задержуючи руску мову, а мало що тратить, забуваючи волоску мову. Так русчить ся село за селом і руска межа посуває ся скоро до границї Молдови. Gazeta Bucovinei проводила нераз силу (?) фактів переслїдуваня урядниками волоскої мови і їх надужитя в тім. В цїлім сьвітї знають припадок зі школою в Іпотештах, де заведено против закону (?) і громадского конкурсу руску мову; знане русчене шкіл в Михальчу, Молодії і н., відкидуване волоских писем урядом; переслїдуване студентів-Волохів на черновецкім унїверситетї; іменоване аґітатора-Русина інспектором народних шкіл — і безлїч подібних припадків.“

Отсе вже тут букурештеньска Gazeta грубо перехопила ся, бо справа шкіл в Іпотештах, „переслїдуване“ студентів волоских і т. д. мала ся — як звістно — зовсїм инакше. Не потребуємо сего пригадувати.

„Все для Русинів!“ — кінчить Gazeta, наводить тут кілька дрібних фактів, як стипендиї по 105 зр. для Русинів-студентів унїверситету (при заложеню черновецкого унїверситету відібрано львівскому унїверситетови 10 таких стипендий для Русинів — перше мав 20 до розданя — і призначено для черновецкого унїверситету) — і потім всїм взиває патріотів в Румунії, щоби складали ся на волоску бурсу в Чернівцях. В лїтї 1896, як звістно, Волохи дуже налякали ся були рускої ґімназиї і страх перед нею піддав їм думку, заснувати свою бурсу. Так та статя в букурештеньскій Gazet-ї мала на цїли аґітацию за бурсою.

Поминаємо єї нестійні арґументи в роді Іпотешт, інспектора Поповича і т. п. — се звичайні румунїзаторскі хитрощі аґітацийні — але приглянмо ся тим уступам статї, що наведені з учених дїл, з историї, і спостереженям з житя,

---

на серце пациентку і за хвилю мушу зробити їй лїкарску візиту, тож вибачте, коли не перейду всїх препаратів. Ще лиш один з них поясню вам. Отсе аневризматичне серце також власність замужної жінки. Коли в якімсь місци стїна артериї, аорти або серця стратить еластичність і ослабне, тодї під тисненем крови місце се подає ся. Творить ся що раз більше і більше заглублене. Оно може часом так розширити ся, що утворить формальну комірку. Се заглублене, ся комірка називає ся аневризмою. Аневризми, особливо на серцю, дуже а дуже небезпечні. В них хоронить ся скріпла кров, котра може часом урвати ся, забіжить до мозку з кровію — і панка „шляк трафив.“ Сама аневризма може лопнути, а то так само, як би продїравив серце кулею або ножем. — Ся жінка мала також аневризму. В нїй ховало серце свій нешлюбний ідеал, коли надійшов чоловік. До часу терпів добродушний інтруза, аж коли терпеливість вичерпала ся, хотїв приятеля дому викинути з криївки. Але щож? Зі страху о свого миленького затріпало ся жіноче серце з такою силою, що стїни криївки показали ся за слабі, щоби видержати такий напір, і аневризма тріcла... Тепер даруйте, мої панове! Асистент докінчить за мене лекцию. Я мушу піти до пациентки з аневризмою...

„Ого! — думали собі студенти. — Наш професор робить поступи. Доси закропляв ся в ночи, а викладати приходив уже тверезий. По нинїшнім викладї видко, що тепер зачинає вже рано закроплювати ся“...

Професор вступив до склепу, взяв приготоване вже для него пудло, сїв на фіякра і поїхав на дворець.

* * *

Чверть години перед ним, заїхав на дворець адвокат з своєю любкою. — Зайшли до почекальнї другої кляси.

— Ану-ж він яким чудом довідає ся о тім і нас тут заскочить? — каже дама. — Ходїм лучше до салї третьої кляси. Він там певно не загляне. — Або нї, я піду до третьої, а ти лиши ся тут. Коли-б він, — борони Боже — явив ся, дай менї в який спосіб знати.

— Добре!

Дама пішла до салї третьої кляси, а єї товариш лишив ся в другій. Умовили ся, що на перон вийдуть аж по другім дзвоненю, бо ану-ж наднесе біда єго при самім кінци! Адвокат все спозирав на входові двері, чи не йде професор; під ним ноги трясли ся.

Друге дзвонене! Подивив ся ще раз на двері, вибіг з салї аж на браму.

— Нема! славити Бога!

Побіг на перон. Она вже ждала на него.

— Все добре! Сїдаймо як найскорше і замикаймо ся!

Одною ногою станула вже на степени ваґона і відвернула ся, щоб відобрати від него малий клуночок подорожний.

— Ну, скорше, скорше! — наганяв адвокат.

Але она як би скаменїла, з місця не рушить. Нїма, блїда з широко отвореними очима, дивить ся в сторону входу. Він глипнув і собіж туди очима — також скаменїв. Там стояв він, професор, грізний, грізний як нїколи. Губи затиснені, груди филюють, як би їх щось розпирало, а очи — очи! Якими блискавками они мечуть! — Виглядав як той тигр, що готов скочити на жертву своєї кровожадности, і ще хвиля — а розідре єї на куснї, на атоми. Професор стояв хвильку, і рушив — іде в їх сторону. Рівним, повільним, але певним кроком ступає наперед і не спускає з очий своєї жертви. В одній, лївій руцї — шпіцрута, дротяна шпіцрута... страх як то мусить болїти, коли ударить! а друга рука... другої не було видко. Держить за собою, за плечима...

Ах, що він там може мати в тій другій руцї —?! Певно револьвер! А так — не що иньше — тілько револьвер може пімстити, змити ту пляму, яку жінка подібним поступком кине на дім чоловіка.

Хотїла скрикнути о поміч, але горло, се жіноче горло сим разом відмовило послуху.

Зімлїти — зімлїти менї треба — мигнула думка у професорової. — Та ба, як се зробити? Він медик, зараз пізнасть, чи се справедливе чи удане.

Для кого з нас призначена та шпіцрута, а для кого револьвер? думав собі тимчасом адвокат і хотїв загубити ся десь між публикою. Але людий на перонї вже не було, всї повсїдали до ваґонів. Думав утечи, але не міг; грізний погляд противника немов звязав єму ноги. Піт виступив єму на цїлім тїлї. — А грізний тигр вже щораз близше і близше; цьвікає собі до кроку дротяною шпіцрутою, а зловіща права рука все за плечима...

Коби бодай заслонив мене своїм тїлом сей проклятий лицар мій! — думала професорова. Але лицар не рухав ся, а она не могла зомлїти...

Ще пять кроків, ще три, ще два, і стоїть перед ними, — веселий усьміхнений, лїву руку — з шпіцрутою піднїс до гори — вхопив за капелюх і елеґантско поклонив ся. А другу руку виймив нагло з-за плечий: — Отсе на дорогу — і подав — прегарний букет жінцї. Ну! всїдайте-ж! Уже третїй раз дзвонили.

Они не всїли; поїзд рушив і щез за стацием, а они все ще стояли нїмі, без слова.

— Чи се гарно, — говорив професор — не попращавши ся з старим приятелем, не принявши ґратуляциї, пускати ся з любкою у весїльну подорож? Думаю, що з приятелем годило ся випити з такої оказиї.

— Не гнївай ся! — відізвали ся майже в одній хвилї адвокат і професорова.

— Ну-ну! тілько без плаксивих сцен! — відповів професор. — Ходїть на пиво!

Всїли на фіякра і поїхали всї троє — випити по кріґлику монахійского...

1896.

що волоскі села зрусчили ся. Се не лиш цїкаве, але й поучаюче.

* * *

Сягнула волоска ґазета передовсім в историю, сягнемо і ми; видобула она на верх свої претенсиї на землї по жерела Прута, можемо й ми тим самим, а ще навіть більшим, бо старшим правом виказати свої претенсиї на землї аж по Дунай. Буковиньскі Русини повинні собі добре затямити ті історичні факти, аби знали, як в потребі Волохам відповідати на закиди.*)

Сї факти, коротко зібрані, такі:

В рускім памятнику з 12-го столїтя, в „Слові о полку Ігоревім," прославляє автор силу галицкого князя Ярослава Володимирковича на рускій землї такими словами: „Високо ти засїв на золотокованім своїм престолї! Ти гори угорскі підпер своїми полками зелїзними, дорогу в Русь ти королеви (угорскому) заступив і зачинив в Дунаю ворота, кидаючи каміне метавками через облаки, судами правлячи далеко по Дунай".

З сих слів видко, що на полудни галицкого княжества князь Ярослав панував від Чорного мора до Зелїзних воріт на Дунаю і відповідно до значіня слів: „судами правлячи по Дунай" на полудни галицкого княжества суди судили в імени князя Ярослава Осьмомисла до лївого берега долїшного Дунаю, від Зелїзних воріт до Чорного моря, де нинї находить ся королївство Румунїя.

Вже в 1134 р. 20-го мая в митовій грамотї, виданій мисиврійским (Misiuri) купцям, руский князь Іванко Ростиславич писав ся: „від стола галицкого, князь Берладский." В княжестві Берладскім купецким містом був Малий Галич, що нинї зве ся Ґалац.

В роцї 1141, після слів Іпатиевскої лїтописи, руский князь Володимирко перенїс свою столицю з Перемишля в місто Галич (в Галичинї), аби столиця була близше вcходу, бо галицке княжество було дуже просторе і сягало на полудне аж по береги Дунаю. Не лиш цїле поріче рік Серета, Прута і Днїстра, находило ся під властию галицкого князя, але і вся наддунайска земля (Подунаве) аж по Зелїзні ворота.

Коли в 14-ім столїтю галицке княжество упало, перейшло галицке Подунаве в руки волоских воєводів, але і з грамоти волоского господаря Мірчі I. Радуловича, даної львівским і литовским купцям около 1409 року на вільну торговлю в землях его: „продавати і купувати по всїх містах, по всїх перевозах Подунавских почавши від Зелїзних воріт аж до самого Браїлова" — виходить, що назва і границї руского Подунавя перетревали незмінені до початку 15-го столїтя. — Що відтак на дворах волоских господарів уживала ся руска мова, то всї знаємо.

Сего учить нас история; а лїнґвістика подає нам докази, що нинїшна угорска земля і Румунїя були спершу заселені Славянами; аж пізнїйше прийшли Волохи, а відтак Нїмцї, що приклікали собі на поміч против моравских Славян Мадярів.

І так н. пр. ріка Черна (Чорна), як сьвідчить римска напись з 157 року по Р. Х., під тою назвою була знана вже Римлянам і Грекам і писала ся після їх виговору: Tierna, Dierna, Zerna, Colonia Zernensium, Tsernen, — а се доказує, що в ті часи словяньске племя пробувало в придунайских сторонах, поки не перенесло ся в закарпатскі сторони. Пише о тім Шафарик. Подібно і в перших віках християньскої ери Славяни проживали також над середним і долїшним Дунаєм, о чім сьвідчать назви рік, австрийской Литави (Leitha) і румуньскої Ольти або Алюти в нинїшній Молдові. Ті назви споріднені з росийскою Алтою, Полтавою, галицкою Полтвою, польским Полтуском, Плотском і росийским Полотском. Походженє тих назв одно і те саме: славяньске.

Але досить уже історичних і лїнґвістичних доказів! Ми навели їх не на те, аби справдї будити в Русинах якісь неможливі претенсиї; лиш на те, аби Волохи не покликували ся, що колись там їх племя сягало аж по жерела Прута (звістна річ, по горах в давнину границь не було і волоскі чобани могли справдї ще дальше заходити, як в кутский та косівский повіт) — бо коли они покликують ся на историю, то ми їм можемо ще лїпше відповісти, що колись руске племя сягало аж по Дунай. Алеж годї нинї сперечати ся о то, що колись було: Волохи не сягають вже по жерела Прута, Русини не сягають по Дунай — і история скінчена! Тут нїякі жалї нї Волохам нї Русинам не поможуть!

Берім подїї сучасного житя! Нарікають Волохи, що їх села зрусчили ся, а елемент латиньский (волоский) уступає ся на полудне, звідки прийшов. На се є справдї деякі докази і ми розуміємо жаль Волохів з тої причини. Та коли они більшу половину вини за своє положенє спихають на руску аґітацию і на прихильність правительства до Русинів, коли їм завидно кількох мізерних стипендий, хоч самі розпоряджають цїлим мілїоновим фондом релїґійним, коли їх в очи коле, що руский інспектор дбає о рускі школи і т. п. — то нам справдї і сьмішно і стидно за них, що так гороїжать ся, а так мало чують сили в собі. А що сьмішнїйше: ту один Волох каже, що ми своєю аґітациєю зрусчили волоскі села (на то очивидно потрібно що найменче віку одного-двох поколїнь), а другий Волох каже, що Русинів що-йно „відкрили" Піно і Паче. Хибаж то правительство так давно „відкрило" буковиньских Русинів і стало їх підпирати, що они могли до кількох лїт зрусчити волоскі села? Який нерозум! Ще горстка буковиньских інтелїґентних Русинів сама блукала у тьмі кромішній, ще у своїм найтїснїйшім кружку сама не знала, що робити, а вже Волохів над жерелами Прута не було, а вже волоскі села зрусчили ся. (Чи то були чисто волоскі села — хто там знає!) Приписуванє сего факту рускій аґітациї вказує лише на крутарство румунїзаторске, на аґітацию волоску видумками.

Є иньші причини того, що волоский елемент уступає і мусить уступати ся на полудне. На одну з тих причин ми вказали як раз тому рік, а то, що в порівнаню з волоским народом руский нарід є поступовійший і живійший, отже може асимілювати без нїяких аґітаций, а звичайним природним способом, як то всюди дїє ся, де зійде ся сильнїйша культура із слабшою. Ті Волохи, що приймають руску мову і думають, що она більше користна і „паньска," зовсїм подібні до галицких Русинів, котрим польска мова здає ся більше користною і паньскою і тому єї приймають. Процес той міг кождий найлїпше

*) Користаємо притім з праць історика А. Петрушевича — гляди фейлетон „Желѣзныя ворота на Дунаѣ" в числах 206 і 207 „Галичанина" 1896 р.

Сум і глум.

Шум сосон.

Ту душу самота і шум сосон
колишуть шепотом сумним,
втихають думи мов на тихий сон
і глум над сим житєм марним
іде за шумом тим лїсним.

У шумі тім сумнім, що йде лїсами,
осїнний чарівний спокій,
Часом лиш ворон скраче над верхами —
і стрепенеть ся повен мрій
осїнний чарівний спокій.

Уже мій ум осїнна та година
приспала, як єї сей шум,
лиш жаль часом заплаче як дитина,
сполошить тишу моїх дум,
як ворон сей чудовий шум.

У тихім шумі тім душа заснула,
часом у снї лиш заквилить,
що теплї почутя уже й забула,
що мрії будний день валить,
а серце спить — а серце спить...

Мева.

Над холодним буйним океаном
застелило ся небо туманом,
заревіло під вихрами море,
піднялись буйні филї, як гори...
А там мева біленька зблудила,
скоролетнї крила втомила,
занесла єї буря в безвісти —
годї біднїй на воду усїсти...
Полетїла душа моя сьвітом
з милосердем для всїх і привітом,
захопив єї вихор в дорозї
і відняв віру в людскість небозї.
Она бєть ся самотна з гадками
та шукає спочинку сьвітами.
Чей она, моя бідна, не згине,
залетить колись в рай, де спочине...

Хризантеми.

Ти не думай, що чутя мої
то осїннї хризантеми білї;
ту вже листє шепче на землї,
а они стоять самотнї в огородї
на осїннїй стужі і негодї,
біднї листєм, посмутнїлї.

Ще у мене серце не зівяло,
ще у мене не остигла грудь,
і душа ще рветь ся, як бувало,
і думки, як зїльники тї лїтнї,
запашнї, зеленї, пишноцьвітнї,
ще красують ся, цвитуть...

Розхідник.

Я тебе нїколи не забуду,
хоч у мене стілько гризоти!
Серед навалу думок і труду
все явиш ся раптом ти!

Так розхідник жовтий у вінку,
до хреста припнятий при дорозї,
все цвите й цвите, мов на піску,
поки згине на тяжкім морозї...

Она.

Я вже не хлопець, щоб дурїти,
я вже дозрілий мужчина!
Проте-ж прийдеть ся ошалїти —
а винна буде лиш она.

Она з тим серцем ще незрячим,
що усьміхом мене валить,
що поглядом своїм горячим
як сонце у жнива палить.

То сонце тепле, животворне,
що тягне дуба із землї,
то сонце люте і потворне,
що дише віддихом змиї....

Що менї всї піснї тисячлїтнї!

Що менї всї піснї тисячлїтнї,
що їх сьпівали уже про любов!
Хоч мої сьпіванки не новітнї,
я засьпіваю їх знов.

Я тебе, любко моя ненаглядна,
в сяєво вбрав, як сьвятих, —
так і не згинула мрія ще жадна,
голос утїхи не втих.

Чи се так щиро тебе полюбив я,
чи свою мрію марну, —
радий житю і всїм людям, щаслив я
про ту потїху дрібну.

Чи твоє серце на мене ще зглянесь,
чи я і буду ще твій, —
в моїй душі вже на віки останесь
вид твій у сяєві мрій...

пізнати на слугах в галицких містах — і его не можна нїяким чином спинити, лише осьвітою у власнім народї, не посяганем на чуже добро, а пильнованем того, що вже має ся в руках. Се одна причина.

Другу вказав і сам автор статї в букурештеньскій Gazet-ї: есть „се байдужність Волохів, що до нинїшного дня не мають подостатком щирих національних провідників.“ Се сьвята правда; именно щирих провідників, а до того ще й розумних, котрі би знали, що краще своє латане, як чуже хватане, що лїпша жменя добре осьвічених синів із власного народу, нїж сотки ренеґатів, котрі тепер не можуть забути, бо їм вічно пригадує ся, з якого они роду, і готові кождої хвилї прихилити ся знов до Русинів, як лиш нам добре буде дїяти ся, — таких провідників, що любили би серцем свій темний нарід, Волохи на жаль не мають. А на тім терплять не лиш они, але й ми — і звідси походять ті буковиньскі руско-волоскі суперечки. Ми свого добра не хочемо собі дати видерти, румунїзатори знов думають, що лише добро, крадене у Русинів, додасть їм сили — а через то ми тратимо без потреби богато енерґії на реакцию, а тимчасом волоский люд під „опікою“ своїх аристократів спить... Така опіка певно не спинить того, щоб латиньский елемент не посував ся на полуднє...

Які висновки можна з нашої статї поробити, не потребуємо чей довго розписувати ся. Ми, буковиньскі Русини, знаймо, що ми нїякі „зайди“ котрими така Buk. Post сьміє помітуватм; тут наша земля і ми еї з рук не дамо видерти! Сьвідомість того нехай нам додасть відваги і почутя сили, якого в нас так мало. А що ми на чуже добро не лакомі, то побажаймо при Різдві — не так, як Buk. Post, а по християньски — волоскому людови, щоб він дістав небавом як найбільше щирих і розумних провідників, котрі би вміли пошанувати рускі національні змаганя, тому, що їм їх власні такі змаганя були би дорогі...

О. М-ей.

ПІД СЬВЯТА.

Перед латиньским Різдвом і на Різдво і начитав ся тілько нїмецких сьвяточних нумерів ґазет, ілюстрованих і неілюстрованих, що менї всї ті різдвяні писані і рисовані образки злили ся в один а найбільше два-три образки: і я вже не розберу де і що я бачив і що читав. Рисунок Нїмця на Різдво мусить бути доконче такий: В лїсї хата, сніг на даху. Крізь вікна видко сьвітло. Перед хатою або обіч серна і сернюк, а на галузи смереки сова. Се так знадвору, — а в серединї (се другий образок) ялинка з позасьвічуваними сьвічками, тато і мама, обоє в середнїм віку і гарні з виду, і з четверо пузатих здивованих дїтий. Они мусять бути також гарні. Для них призначені кінь, труба, бубон, лялька і книжка — як до віку і рода дитини. Наймолодше на руках мами або тата повинно офіціяльно простягати рученята до ясної ялинки. То так виглядають Нїмці на образках підчас сьвятого вечера.

А в оповіданях з нагоди Різдва кождий Нїмець мусить в той час зробити якесь розумне дїло, н. пр. навернути ся до любки, котру покинув, заручити ся, обдарувати дїтий бідного сторожа в сутеренах, або устроїти якусь дуже сьмішну штуку (дивна річ, що над нїмецкими гуморесками менї часто зовсїм не хоче ся сьміяти — до того треба бути Нїмцем), або що найменьше повинен Нїмець на сьвятий вечір тужити за красшим житем, що очивидно дуже приємне не є (т. є. туга, а не красше житє).

Кожде оповіданє на Різдво має бути солодкаве, або з перцем, або надуте, як та сова на смерецї перед домом лїсничого. І я немов бачу „шваба,“ як він читає свою Gartenlaube на Різдво, зітхає або тїшить ся. Коли сам не має чого тїшити ся, то хоч розважать его оповіданя і рисунки. До того ще они й учать его не покидати звичаю обходженя Різдва, кажуть ему приписувати сим двом-трьом дням якесь більше, урочисте значінє, як будденним дням або й меньшим сьвятам; спонукують его настроювати себе на нуту празничну і забувати клопоти житя.

Нїмцї мають культ Різдва.

Я зовсїм не думаю глузувати собі з рисованого і оповіданого нїмецкого щастя на сьвятий вечір; я їм завидую, що тілько ґазет і видавців старає ся їм і їх дїточкам упримнити отсе сьвято, а они сї стараня приймають і підтримують. Завидую їм тому, бо того у Русинів нема, а могло би і повинно бути. Раз длятого, що чому би і Русини не мали обходити сьвятого вечера, постаравшись для себе і своїх дїтий о подібні приємности, як у культурних народів; а друге длятого, що у нас в цїлім роцї майже нема нагоди до піднесеня духа, хоч би вмовленого, і до — продажи річий (н. пр. книжок), відповідних до тих нагод. Так-так, іде менї о визискане празничного настрою Русина. Погана, прозаїчна річ — визиск, але без него часом годї! Платимо-ж і за приємність, а не лише за хлїб.

Я пересьвідчений, що перший лучший Нїмець, для котрого з нагоди Різдва видають богато ілюстровану ґазету а для его дїтий ріжнородні прекрасні книжки, не доконче мусить бути заможнїйший, як руский учитель, як руский сьвященик, урядник і т. п. Він може бути і біднїйшим, як неоден з нас. А проте я вірю, що він сьвятого вечера не помине, не обдарувавши своїх дїточок книжечками, бо звідки-ж би могли множити ся ті безчисленні різдвяні видавництва нїмецкі і звідки-ж би они могли бути такі дешеві, як би не те, що їх велика маса Нїмців купує?

У нас — інакше, у нас подібного звичаю нема. Наші видавцї і в мініатурі не могли би відважити ся Русинам робити подібну приємність на сьвята, бо для них самих конець того був би дуже неприємний. Як інтелїґентні Русини обходять сьвятий вечір — не знаю. Що они ломлять ся хлїбом, їдять рибу і кутю і попивають, чим Бог дав, — се знаю; але чи они старають ся в очах дїтий, на котрих Різдво робить таке враже, піднести урочистість хвилї ще й корисними для них книжечками і т. п. — отсего я не знаю, бо по провінциї не бував. Але одно бачу: руху видавничого в тім напрямі нема, значить: нема і запотребованя. А то зле!

Настає у нас помалу звичай з нагоди дня сьв. Миколая устроювати для дїтий маленькі представленя. Се гарно; мають дїти що згадувати. Але от що цїкаво було би знати: кілько дїточих видавництв розходить ся при таких нагодах? Ледви чи за сто зр., бо коли би більше, то вже се я уважав би добрим знаком. Бути може, що звичай сей прийме ся і ми станемо

Новітний поет.

Ха-ха-ха! ось поет вам новітний!
Пише томи любовних пісень,
а боїть ся дївчат і до всїх непривітний
самотою блукає весь день.

Про любов пише страх поетично,
про велику і тугу і жар,
о спокій же тремтить педантично,
як о скриню дукатів скупар.

Мій добродїю мудрий! є творцї,
що писали ще красше о тім;
в них чутя ти найдеш цїлі корцї —
та проте ти не завидуй їм!...

Ти в спокою не станеш ще кріпший,
у житю розвивай свій талан,
бо сонет пережитий все лїпший,
нїж придуманий довгий роман...

Іспаньский романс.

Вийшов місяць ізза хмари,
чути в парку звук ґітари,
чути сьпів, слова тужливі:
„Лиш залюблені щасливі!“

Сїв Дон Перец з Каляманки
коло своїї любки Блянки
і зїтхає: „Ах-ах, панно,
як менї на серцю банно!“

Блянка каже: „Любий Перцю,
що тобі таке на серцю?“
Перец каже: „Сам не знаю,
а велику тугу маю.“

Зажурилась Блянка дуже,
що Дон Перец тяжко тужить, —
і собі головку клонить
та тихенько сльози ронить.

Перец плаче: „Блянко мила,
чом головку ти склонила?“
Блянка плаче: „Я не знаю,
а велику тугу маю.“

Чом ти, Донна Блянко, плачеш,
що у мене сльози бачиш?
— „А чогож ти плачеш, Перцю,
що менї тяжко на серцю?“

Він обняв за шию Блянку,
плачуть разом без настанку,
плачуть гірко без причини,
що аж серце з туги гине.

Сьвітить місяць на ту пару,
чути в парку десь ґітару,
чути сьпів, слова тужливі:
„Лиш залюблені щасливі!“...

Scherzando.

У началї жили люди
без наук і без морали,
знали смутки, знали труди,
але жити всї бажали.

Споконвіка чорт мав журу,
як житє нам затруїти,
і придумав ту культуру,
що еї ми мусим вміти.

Дав він людям в серце віру,
а у голову науку,
недотепним тужну лїру,
а проворним бука в руку.

І полїтиків розплодив,
замінив на питель губи,
щоб з матнї сьвіт не виходив
і водив ся все за чуби.

Вірять, вчуть ся люди бідні,
у багнї як бузьки бродять
і сварять ся як послїдні,
але щастя не находять.

Головою бють до муру,
раді вмерти, все забути...
Чорт придумав ту культуру,
Бог дїтьми велїв нам бути!...

Я не безбожник.

Я не безбожник з бездорожа,
я бачу дещо боже в собі:
не лиш подоба в мене божа,
а є нас двох в одній особі.

Один аскет побожний з лїса,
що лиш за небом все банує,
а другий то післанець біса,
що против неба все бунтує.

І кождий з них менї так годить,
так підбадьорує на духу:
душа з похміля не виходить,
раз нектар пе, а раз сивуху...

О. М-ей.

дбати о руске виховане дітий більше, як до си. Дав би то Бог!

А от на Різдво у нас якого новітного звичаю не видати. Що сїно на столї і кутя в мисцї — се гарно; нехай то остане ся; але що більше нїчого — се не гарно, бо на те ми й дожили трохи не кінця 19-го столїтя, щоби дещо підновити нашу старосьвітчину. В тій цїли я отсе й пишу. Сего року на то вже запізно, але на другий рік годилось би на се не забувати.

Ще хочу сказати одно слово! На концерти в честь Шевченка у Львові сходить ся звичайно велика маса людий. Се правдива манїфестация народна. Тодї цїлу громаду опановує одушевлене, празничний настрій, так як на сьвятий вечір одну нїмецку родину. Тисяч людий нераз зійде ся, або й більше. Отсе і гарно і добре. Але... Єсть і тут своє немиле „але." Розгляньте ся по людях в салї, розпитайте, хто они і що читали, а здивуєте ся, що більша половина тих „почитателїв" Шевченка творів его зовсїм не знає. Чули, що жив колись Шевченко, чоловік, котрого маловажити годї, але що він писав і як — они на то не цїкаві. Они цїкаві на сьпів Мишуги і Крушельницкої, на декламацию або гру гарної панни, на велику кантату Лисенка і на ті прекрасні строї народні, що їх на ту хвилю вбирають сьпівачки, — а що доброго зробив отсей чоловік, що его бюст біліє поміж зеленю на концертовій естрадї, се велику частину концертової публики не обходить. А звідки ти се можеш знати, що не обходить?

Знаю звідси, що давні видання Кобзаря находять ся хиба по біблїотеках Русинів, котрі в 60-их роках були молодими; а нове видане Кобзаря, видане 1893 року лише в 2000 примірників ще й до нинї не розійшло ся, а залягає маґазини товариства ім. Шевченка. О чім же то сьвідчить, як не о тім, що молодше поколїнє руске поминає Шевченка тим, що его не знає? Іде на концерт в честь Шевченка, не знаючи, за що его память обходять.

І так знов культ Шевченка, який у нас найбільше ще приняв ся і розширив ся, не приносить з собою того, на що іменно Шевченко найбільше заслугує, — на то, щоб его твори були всїм а всїм знані. Так отже і концертовий настрій в результатї не мав наслїдку такого, щоби кому прийшла думка видати зовсїм дешевого Кобзаря, котрий подібно, як Pan Tadeusz Міцкевича міг би розійти ся по Руси в десятках тисячів примірників. А такий же результат повинен бути, коли би культ Шевченка у нас обявляв ся не самими бравами на честь п. Мишуги. Щож тут казати про менші празники, більше домашної натури, як Різдво! З них зовсїм нема користи, хиба торговцї вина, пива і горівки мають який такий заробок.

Єсть у нашім житю страшенно богато поверховности: грімкими фразами покриває ся ледарство; манїфестациї приймають ся публикою як розривка; нема в одушевленю поважного, тривкого змісту! Десятки лїт сьпіваємо гарно в одушевленю, запиваємо справу, коли до того прийде, — але покажіть менї хоч одну справу, котру би наше „одушевлене" довело до кінця? На будову театру складки тепер ледви капають, про памятник Шевченка вже й забули ми!

Я, борони Боже, не хотїв би нїкому моїми медитациями з нагоди Різдва затроїти веселу хвилю. Я хочу осягнути ними щось зовсїм противне, а іменно то, чого я Нїмцям і Полякам і иньшим народам завидую: хотїв би я, щоб они при всяких празничних нагодах, отже й тепер при Різдві, пригадали собі, що не самим хлїбом чоловік жиє, а повинен кормити і свого духа, не пустяками (хоч і тих я не заборонив би), але передовсїм поважними річами, що глубоко сягають у виховане народне. Чи зрозуміли ви мене?

О. М-ей.

НОВИНКИ.

Чернївцї, дня 4-го січня 1897.

З причини сьвят видаємо подвійний нумер „Буковини." Завтра, у вівторок, вийде ще один нумер; відберіть на почтї в середу.

„Буковина" в роцї 1897, буде виходити так само, як і минувшого року, що дня кромі сьвят і недїль. Ми постарали ся о добірний материял до фейлетонів і статий, і сподїваємо ся, що наші читателї будуть з ґазети вдоволені. Головну увагу звернемо на самоосьвіту; у формі популярній будемо подавати такі научні статї котрі повинен знати кождий чоловік, коли хоче звати ся інтелїґентним.

У фейлетонах (заводимо два фейлетони) будуть друкувати ся між иньшим: три довші оповіданя:

Анни Сторожівни „Сестра Юлїя;" Нестора Л — на „Зломані крила;" О. Кобилянської „Некультурна;" О. Я. Кониського „На Кримських виноградниках;" О. Маковея довша повість п. з. „Залїсє"; оповіданя Вяч. Будзиновского (Сулима, Дїраві черевики і иньші) — меньших праць, які вже маємо в редакцийній тецї і які нам обіцяно, і не згадуємо.

Попри справи Буковини, якими передовсїм будемо займати ся, будемо інформувати наших читателїв і о подіях на иньших руских землях.

Числимо на моральну і материяльну поміч передовсїм буковиньских Русинів і просимо їх ширити всюди нашу ґазету.

Передплата та сама — 10 зр. Ті, що за минувший рік заплатили все, дістануть в січни перший випуск творів Федьковича даремно (7 до 8 аркушів). Той випуск буде за дві недїлї готовий; друк спізнив ся через те, що ми замовили нове письмо з Відня, а фабрика не прислала нам его на час. Дальші випуски творів Федьковича дістануть також цїлорічні передплатники „Буковини."

Нашим приятелям і читателям бажаємо веселих і щасливих сьвят!

З міского театру. На третїй день сьвят у пятницю дня 8-го січня виставлять нову оперу Адальберта Гржімального заслуженого директора черновецкого музичного товариства, знаного в руских кругах щирого прихильника і приятеля Русинів. Опера зве ся „Swanda Dudak," але её виставлять в Чернівцях в нїмецкім перекладї. Се представлене буде великою овациєю для улюбленого директора за его заслуги на поли музики. Комітет, що завязав ся при музичнім товаристві, просить панї явити ся в бальових строях, панів у фраках. Сей торжественний настрій мають ще піднести цьвіти, вінцї та иньші докази вдячности і симпатиї черновецкого музикального сьвіта для свого композитора.

Аптики на Буковинї. Правительство має намір побільшити число аптик. Після осуду, що наше краєве правительство дало до мінїстерства, припало би на Буковину чотири аптики, а з них одна на Чернівцї.

Унїверситетска біблїотека в Чернівцях набула за час свого істнованя від р. 1885, отже за 11 лїт книжок за суму 150.452 зр. Тепер обнимає 70.922 томів, 38.578 меньших брошур, 1496 зошитів і 3.569 подвійних примірників — отже разом 114.565 штук.

Для руских дїтий. Вже по написаню статї „Під сьвята," поміщеної в сегоднїшнім числї, одержали ми зі Львова пять прегарних книжок призначених для руских дїтий, як би на доказ, що руске товариство педаґоґічне у Львові розуміє свою високу задачу, лише очивидно мусить жадати помочи від руської суспільности. З правдивою приємностию переглянули ми ті книжочки і можемо їх сьміло всїм поручити. Ми би дуже тїшили ся, коли би буковиньскі Русини спроваджали їх собі для своїх дїтий. Єсть то два зошити: „Дїточі вигадки" часть І. і ІІ. (обі по 30 кр.) — з ріжнородними образками з веселого житя дїтий. До образів додані пояснення стихами. Відтак книжка „Наші звірята" містить образки ріжних звірів, прегарно виконані. Коштує 40 кр. Четверта і пята книжка „Мала менажерия" і „Велика менажерия" відповідно до своїх титулів містять також подоби ріжних звірів (мала менажерия коштує 35 кр., велика 40 кр.). Образки і титулові вінєти у всїх тих книжечках кольорові, підписи — рускі (правописю фонетичною), картки і окладинки грубі і сильні. Ті книжечки надають ся для дїтий від 4 до 10 лїт, дуже цїкаві не лиш для школярів, але і для тих, що не вміють читати. В народних школах „Велика і мала менажерия" може заступити при науцї стїнні образки зі сьвіта звіринного. — Спровадьте ті книжки для своїх дїтий, а не пожалуєте; скажете самі, що добре радимо. Дїти будуть мати з того не лише потїху, але і науку. Видаток не великий, а користь дуже велика. За тими книжками треба писати до книгарнї товариства ім. Шевченка у Львові улиця Академична ч. 8.

Добродїйність у Швайцариї. В женевскім кантонї істнує інституция п. наз. „Hospice general", заложена в р. 1885. В нїй злучили і віддали під одну адмінїстрацию маєток ріжних урядових фундаций. Завданем сеї інституциї есть, нести поміч кождому женевскому обивателеви, що занепав на здоровлю, або ослаб зі старости, без взгляду на его релїґію або полїтичні переконаня. Навіть перебуваючі за границею обивателї кантону, мають право користати і користають з тих фондів. Помочи удїляють в грошах (найчастїйше платять комірне) або роздають хлїб, одїж, утримують дїтий в бурсах, дають безплатну поміч лїкарску і лїки в дома, в шпиталях, в містї і по селах. Для хорих удержує „Hospice" десять лїкарів, розкинених по кантонї. Має два притулки для старцїв, два другі женьскі і мужескі для сиріт. Сироти дістають там фахове образоване, а відтак місце в своїм заводї. Все те безплатно. Маєток інституциї виносить 4.900.000 франків, а річні видатки що найменче 200.000 фр. Сю суму, що перевисшає багато проценти з капіталів, якими розпоряджає „Hospice", доповняють добровільні складки. Бо в Швайцариї так есть: не маєш черевиків? — дадуть тобі черевики; не маєш капелюха? — дадуть тобі капелюх; не маєш краватки або чого иньшого? — дадуть краватку і всьо иньше. Рада громадска міста Берна затвердила тепер навіть проект, котрий увійде в житє з 1. липнем 1897, що всїх убогих будуть ховати за дармо. Давнїйше займали ся тим приватні товариства за малу, річну оплату за житя кандидата на смерть, але тепер перенїя на себе уряд сю добродїйну чинність і за приміром Берна піде незадовго цїла Швайцария. А що у нас на Буковинї дїє ся в справі добродїйности? Красше і не порівнуймо!

Особисте забезпеченє. До банкирскої контори приходить молодий чоловік, знакомий з властителем. — „Чим можу служити?" — Я хотїв би пожичити у вас пятьсот золотих. — Яке обезпеченє? — Моя особа, надїюсь! — Дуже добре, так лїзьте сюди! — і господар отворив перед здивованим молодцем двері спорої вертгаймівки.

— А се пощо?

— Бо я тут ховаю мої забезпеченя.

Телєґрами „Буковини".

З дня 3-го січня 1897 року.

Віден. Нинї вела ся дальше розправа буджетова. Рада державна буде замкнена при кінци січня; нові вибори, як кажуть віденьскі ґазети, відбудуть ся в половинї марця.

Берлин. Мінїстерство справ внутрішних видало остру заборону на торговлю дївчатами.

Париж. Вибори до сенату випали так, що вибрано 69 републиканцїв, 13 радикалів, 3 социялїстів і 12 консервативних.

Переписка редакциї.

Анна Стор. Я зараз перечитав. Річ написана гладко, переведене умотивоване, тенденция дуже мила і користна. Буду друкувати і відбитку призначу на цїль сс. Сл. Зміни не потрібні. Спасибі! — *М.*

„Днїстер“

товариство взаїмних обезпечень

у Львові ул. Валова ч. 11.

перше і одиноке руске товариство асекурацийне, припоручене Всч. Духовеньству і всїм вірним через Впреосьв. Митр. і Преосьв. Еп. Ординарияти всїх трех галицких Епархій, обезпечає будинки, скот, господарскі знаряди, збіже в зернї і соломі, сїно в стогах і будинках против шкід огневих за можливо найнизшою оплатою.

Шкоди лїквідують ся і виплачує ся сейчас по пожарі, а договори заключені з першими Товариствами контрасекурацийними подають **„Днїстрови“** можність обезпечувати і виплачувати і **найвисші суми.**

Полїси „Днїстра“ приймає банк краєвий у Львові при позичках іпотечних.

На житє можна обезпечати ся **через „Днїстер“** після **всїх можливих** комбінаций **в товаристві взаїмних обезпечень в Кракові**, котре дає як найкористнїйші услівя і видає полїси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришенє зареєстроване з обмеженою порукою, принимає від своїх членів і третих лиць **вкладки** до опроцентованя **по 5** процент. Ґваранция цїлковита. Удїли по 50 корон. Позички удїляють ся тільки властителям реальностий, вільних від тягарів, за порукою двох членів. З позичок відтягає ся десята часть на удїл.

Зголошеня о удїленє **аґенциї** в місцевостях, де „Днїстер“ не є заступлений, приймають ся.

Відзначене на краєвій виставі в р. 1894 почетним дипльомом ц. к. мінїстерства торговлї.

Краєве товариство ткацке

„PRZĄDKA“

(ПРЯХА)

в Коросні

поручає Пов. П. Т. Публицї свого виробу чисто льняні звістні з доброти, ручно ткані

ПОЛОТНА КОРЧИНЬСКІ

від найгрубших до найтоньших веб і **біле столове** о взорі кістковім і адамашковім; також доставляє матеріялів на комплетні і найдешевші

ВИПРАВИ СЛЮБНІ.

Замовленя просимо надсилати просто до Коросна (почта, телеґраф і стация зелїзнича в місци).

Прібки і цїнники на жаданє оплатно і відворотною почтою. (15—52)

П. Т.

Отсим маю честь повідомити шановних відбирателїв, гостий і публику, що я перебрав істнуючий доси під фірмою

АНТІН ТАБАКАР і ҐАІНА

склад корінних товарів, вин і делїкатесів

(заснований 1812 р.),

з окрім того

АҐЕНТУРУ і СКЛАД РІЛЬНИЧИХ МАШИН

з днем 1-го липня с. р. і буду дальше вести під моєю власною фірмою

СТЕФАН ҐАІНА.

При сїй нагодї складаю сердечну подяку за довіре, оказане так часто попередній фірмі, і прошу уклінно, мати те саме довіре на дальше і для мене, при чім запевняю, що все старатиму ся задоволити шановних гостий **добірними товарами найлїпшого сорта, низькими цїнами і уважною услугою.**

Прошу о часті замовленя і пишусь

з поважанем

Стефан Ґаіна.

В КОЖДІЙ РУСКІЙ ХАТІ і ШКОЛІ

повинна находити ся

Народописна карта

українсько-руского народу,

зладжена д-ром Гр. Величком, видана товариством „Просьвіта“, а виконана в лїтоґрафічнім закладї Андрія Андрейчина у Львові.

Книгарска цїна карти, наклеєної вже на полотнї, виносить 3 зр. 50 кр., а для членів „Просьвіти“ і передплатників „Зорі“ 2 зр. 50 кр., з рекомендованою пересилкою 3 зр.

Купити можна в „Просьвітї“ у Львові, ринок ч. 10.

Наклад невеликий; купуйте чимскорше!

ВАЖНЕ

для кождого, головно для всїх П. Т. урядів, торговельників і ремісників, біблїотек, студентів і приватних людий є повідомлене, що істнуюче тут уже від богатьох лїт, на краєвій виставі в Чернівцях *1886* р. визначене почестним признанем

ЗАВЕДЕНЄ ПЕРЕПЛЕТНИЧЕ

Кароля Кобжиньского і Еміля Канюка

тепер через набутє найновійших машин, письм і иньших знарядів значно побільшило ся і тому свій льокаль перенесло на *улицю ратушеву ч. 12,* другий вхід також від *улицї лелїєвої ч. 11.*

Заразом приступив довголїтний фаховець, пан Еміль Канюк яко спільник сего переплетничого заведеня і тепер оно зможе під новою фірмою

—о Кароль Кобжиньский і Еміль Канюк о—

з вправленим персоналом всї фахові роботи, як оправленє книжок, роботи ґалянтерийні, друк на стяжки до вінцїв, окрасу до гафтовань, ручних робіт і т. д. для П. Т. урядів, шкіл, біблїотек і приватних людий по найнизших цїнах як найлїпше і як найскорше доставляти.

Просимо о ласкаві замовленя

з поважанем

8—10 **Кобжиньский і Канюк.**

Лїтературне Товариство

„РУСКА БЕСЇДА“

в Чернівцях,

улиця Петровича число 2,

має на складї:

„Ілюстровану біблїотеку“

для молодїжи, міщан і селян, редаґовану Омеляном Поповичем

року 1886, 1887, 1888, 1890, 1891, 1892, 1894, по **1** зр. **20** кр. за рочник, а всї **7** разом за **7** зр.

З пересилкою почтовою **7** зр. **30** кр.

Котвиця

Liniment. Capsici comp.

з аптики Ріхтера в Празї,

загально признаний **знаменитий усмирюючий лїк на втиранє:** по цїнї 40 кр., 70 кр. і 1 зр.; можна купити у всїх аптиках. Просимо жадати сей **загально улюблений лїк** просто під назвою **Ріхтера Liniment з котвицею**

і принимати з осторожностию лише фляшки зі знаним знаком охоронним „Котвиця“ бо лише ті правдиві.

Аптика Ріхтера під золотим львом у Празї.

Памятайте на Народний Дім

в Чернівцях!

Рух поїздів зелїзничих

важний з днем 1-го мая 1896 після середно-европейского годинника.

Приходять	Поїзди поспішні			Поїзди особові			Поїзди мішані		Відходять	Поїзди поспішні			Поїзди особові			Поїзди мішані	
до Чернівцїв									**з Чернівцїв**								
З Відня, Кракова, Львова, Станїславова, Коломиї і Снятина	11^{28}	.	.	$6^{\underline{57}}$	$10^{\underline{28}}$	$5^{\underline{50}}$			До Снятина, Коломиї, Станїславова, Львова, Кракова і Відня	3^{47}	.	.	9^{41}	$10^{\underline{29}}$	$5^{\underline{38}}$		
З Букарешту, Яс, Сучави, Глїбоки	3^{29}	.	.	9^{12}	$10^{\underline{00}}$	$5^{\underline{23}}$			До Глїбоки, Сучави, Яс, Букарешту	12^{03}	.	.	$7^{\underline{17}}$	$10^{\underline{48}}$	6^{16}		
З Новоселицї, Садаґури .	.	.	.	.	.	.	11^{13}	$9^{\underline{50}}$	До Садаґури, Новоселицї .	.	.	.	.	.	.	4^{30}	6^{21}

Підчеркнені числа означують пору нічну від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано. — Середно-европейский час ріжнить ся від львівского о 36 мінут, а від черновецкого о 44 мінут; коли на зелїзници є 12 год., то на львівскім годиннику є 12 год. 36 мін., а на черновецкім 12 год. 44 мінут.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Осип Маковей.**

З друкарнї „Руской Ради“ в Чернівцях під зарядом Осипа Бучканича.